

Juiste afstand

Kristiaan Borret

Een electriciteitscabine voor de Stad Gent is één van de allereerste gerealiseerde ontwerpen van M. José Van Hee. Het dateert uit 1982. In 2002, aan de spits van een oeuvre dat inmiddels meer dan twintig jaren telt, prijkt de ModeNatie te Antwerpen. Terwijl beide gebouwen overheidsopdrachten voor openbare voorzieningen zijn, staat M. José Van Hee doorgaans bekend als een architecte van private woonhuizen. Wie evenwel met enige zin voor volledigheid het werk overloopt waarin zij als ontwerpster bijgedragen heeft, moet deze indruk bijstellen. Bankfilialen, kantoorprogramma's, handelsruimten, collectieve woningbouwprojecten, stadspaleizen: het is een palmares dat veel gevarieerder is samengesteld dan alleen uit huizenarchitectuur. Doordat vele van deze projecten tot stand kwamen in een samenwerkingsverband met andere architecten, in het bijzonder met Robbrecht en Daem, wordt haar werk doorgaans een stuk minder verscheiden beschouwd dan het in werkelijkheid is.

In het werk van MJVH tekent zich tot nu toe grote standvastigheid af. Zo zijn in de Gentse electriciteitscabine al heel wat elementen aanwezig die later de waarmeden gebleken zijn van een uitgesproken eigen architectuuriidom. De koer, de bemiddelde zichtlijn, de meervoudige routes, de kerende ruimtelijke gerichtheid, de beschermende wand die een eigen leven leidt, het zijn opvattingen over ruimtelijke organisatie die dankzij gedurige arbeid aan de vorm tot een meesterlijke gestalte gebracht zijn in verschillende woonhuizen. De solide samenhang van de architectuurbenadering van MJVH blijkt inderdaad het meest uit haar reeks woningen en kan zelfs in typologische categorieën gevat worden. Toch mag de standvastigheid van MJVH's ontwerpaanpak niet gereduceerd worden tot de regelmatig terugkerende opdrachten voor een individuele woning. Niet alleen in de ModeNatie, maar ook in andere realisaties die weinig of niets met wonen uitstaans hebben, zijn duidelijk dezelfde ideeën over architectuur aan het werk.

ModeNatie

Eind negentiende eeuw had men in Antwerpen de Nationalestraat 'op zijn Parijs' aangelegd als een rechte en moderne verbinding tussen de binnenstad en het nieuwe Zuid. Op één van de taartpunten langs die would-be boulevard werd in 1894 het monumentale Hotel Central opgetrokken. Naar het voorbeeld van grootstedelijke negentiende-eeuwse architectuur kwam er een bolle kopgevel, veel lijsten en frontons, en een kloeke koepel, kortom stedelijke koketterie op maat van de ijdelheid van Antwerpen.

Toen de beslissing rond was om dit pand door MJVH te laten verbouwen ten behoeve van de Modenatie, stond er eerst flink wat sloopwerk op het programma. De oorspronkelijke toestand van het negentiende-eeuwse hoekgebouw is zoveel als mogelijk zuiver gezet om de heldere basisstructuur

in ere te herstellen. Die bestaat uit twee vleugels, langs elke straat één, die bijeenkomen in een rotonde op de hoek en een driehoekige binnenplaats omsluiten. Alle vluchtrampen, overkappingen, tussenvloeren en bijgebouwen die er in de loop der jaren waren bijgekomen, zijn geruimd. Meteen werd ook één van de twee aanpalende panden in de Drukkerijstraat gesloopt die eveneens bestemd waren voor de Modenatie.

De ModeNatie is een verzamelnaam: het herbergt onder hetzelfde dak een stel verwante programma's en instellingen: het Modemuseum (MoMu), het Flanders Fashion Institute (FFI) en de Mode-Academie. Zonder ze als nadrukkelijk gescheiden onderdelen te articuleren, hebben ze elk een eigen locatie gekregen in het gebouw van de ModeNatie, hoofdzakelijk volgens de wisselende graad van publiekstoegankelijkheid. Zo blijven drukke publieksgerichte activiteiten op straatniveau: de hal voor evenementen, een afsluitbare conferentiezaal en de educatieve ruimten van het museum. De volledige eerste verdieping wordt ingenomen door de tentoonstellingsinterieurs van het MoMu, terwijl de tweede verdieping minder publiek bezocht zal worden. De kantoren van de staf van het MoMu en van het FFI zijn er ondergebracht, evenals de royale bibliotheek. De bibliotheek vormt een schakelstuk want ze zal ook gebruikt worden door de studenten van de Mode-Academie, die vanaf de derde verdieping huizen. Ze beschikken over ontwerpateliers langs beide straatgevels en een groot gemeenschappelijk atelier als een penthouse op het dak, waar de verlokkingen van het uitzicht en van het terras weinig schools aandoen.

In de Drukkerijstraat is het niet-gesloopte bijgebouw uit de jaren 1970 zo functioneel mogelijk ingericht. Omwille van de zware vloerstructuren en lage plafondhoogtes zit er hoofdzakelijk depot. Het andere pand is vervangen door een stuk nieuwbouw met een buitengevel die een licht geabstraheerde versie vormt van de gevelopbouw van het negentiende-eeuwse hoofdgebouw. De horizontale lijsten zijn recht doorgetrokken alsof het om simpele extrusie ging, het gevelvlak is gesausd in dezelfde kleur als de rest van het hoofdgebouw. Van buitenaf gezien lijkt het nieuwe tussenstuk op het eerste gezicht deel uit te maken van de oorspronkelijke bouwmassa. Ook elders zijn de verbouwingen aan de buitenkant van de ModeNatie erg discreet gehouden. Zo is het dakatelier nauwelijks merkbaar vanop straat maar wordt de aandacht vooreerst gevestigd op een soort bovenmaatse kroonlijst. De fijne, ver uitkragende dakrand is zo gedetailleerd dat ze terzelfdertijd de bovenste vensterrij aflijnt. De borstwering sluit aan op de dakrand en kent een dubbele ritmiek van lage en hoge spijlen. Dakrand en borstwering, alles in staal in dezelfde kleur, zijn samen bedacht als een quasi ornamentele bekroning van het langse gevelvlak. Het geheel geeft op een subtiele wijze een draai aan het klassieke architectuurcanon volgens hetwelk een harmonische gevelopstand geleed is in een sokkel, een middenvlak, en een kroonlijst. Op die manier is de uitwendige verschijning van het negentiende-eeuwse gebouw zo gaaf mogelijk gehouden. MJVH heeft opzichtige toevoegingen vermeden en alle aanpassingen doen bijdragen om de zeggingskracht van het bestaande te ondersteunen. Om dezelfde reden is ook de kale koepel op de kop behouden, weinig bekoorlijk maar zeer beeldbepalend.

Naast al deze terughoudende ingrepen heeft MJVH ook een groot gebaar verricht. Geen loos gebaar want het betekent in de eerste plaats voor de stedelijke publieke ruimte een waardevolle toevoeging. Zowel in de Nationalestraat als in de Drukkerijstraat zijn er nieuwe brede toegangsportalen die in verbinding staan via een grandioze tussenruimte. De vroegere binnenplaats is met een beglaasd dak overdekt en vormt nu een intermediaire ruimte tussen binnen en buiten. Op die manier is er voortaan een publiek toegankelijke doorgang ontstaan dwars door het bouwblok waar de ModeNatie staat. Dankzij een ronduit overweldigende trappenpartij, een heuse berg van treden, passages en bordessen, komen de toegangen van alle activiteiten in de ModeNatie uit op deze ene centrale ruimte. Zo vormt dit atrium echt het hart van het gebouw van de ModeNatie.

Koer, patio, atrium: typologische variaties

De besloten buitenruimte is een constante in het werk van MJVH. Koer, patio, terras, buitenkamer, binnenplaats, tuintje, cortile, carport: in evenveel woningontwerpen vormen ze een belangrijk structurerend principe van het plattegrond en samen vormen ze een waaier van typologische variaties.

MJVH heeft haar voorliefde voor koeren als buitenkamers in het zuiden opgedaan. Dat verraadt zich alvast door de zwierige nonchalance van kruiden en potplanten onder de buitengaanderijen van haar eigen woning Van Hee-Adriaens in Gent, maar minstens zoveel in de aanvankelijk nogal statige en symmetrische ontwerpen, zoals in de woning Derks-Lowie en de uitbreiding van de woning Vinken-Van Hee. Ze roepen vernaculaire of historische architectuur uit Zuid-Europa op. De koer mag in deze gedaante dan wel statisch qua vorm zijn, hij is het niet in het gebruik. Al in de vroege woningontwerpen let MJVH erop dat er voldoende programma rondom de koer ligt zodat die, zeker bij zuiders weer, als een alternatieve circulatieruimte binnen de woning gebruikt wordt. Op die manier verwerft de koer dagdagelijkse centraliteit in het grondplan.

In andere gevallen was er nood aan een staanplaats voor de auto en heeft MJVH van die nood een deugd gemaakt. Het geeft aanleiding tot een voorkeer, veelal met een manshoog hekken afgescheiden van de straat. In de Gentse electriciteitscabine was het al zo, maar ook in de woningen Pay, Braet-De Paepe en Leeuws-Croes is er zo'n type koer uitgewerkt. De voorkeer biedt niet alleen plaats aan de auto maar bemiddelt ook de toegang naar en het uitzicht uit de woning. De ruimtelijke richting van de koer is veelal niet eenduidig maar meervoudig doordat er niet alleen frontaal maar ook zijdelings vertrekken op uitgeven of uitkijken. Deze kwaliteit is ten top gebracht in de woning Braet-De Paepe, waar de rij vensters, de bijkomende buitendeur en de looplijn van de trappen de dominante hoofdrichting van de parkeerplaats uitschakelen, en in de woning Leeuws-Croes, waar de voorkeer buitengewoon geraffineerd vormgegeven is: hij bestendigt de straatwand, regelt de privacy van de keuken, vormt een doorgang naar achteren, biedt praktische berging en zorgt voor gevarieerde lichtinval op de verdiepingen.

In het ontwerp voor haar eigen huis heeft MJVH een plantype op punt gesteld dat absoluut navolging verdient. Het gaat om een L-vormig grondplan rondom een besloten koer, in de trant van een ruime patio. Zoals het gebruik van haar eigen huis ten overvloede illustreert, wordt de koer dan voluit de centrale plaats van de woning. Niet alleen geven nagenoeg alle vertrekken erop uit, maar bovendien zijn er diagonale doorzichten mogelijk, van de ene binnenruimte naar de andere binnenruimte doorheen de buitenruimte van de koer. Dit effect speelt MJVH ook uit bij de verbouwingen en uitbreidingen van woningen die ze met regelmaat uitvoert. Zowel bij de verbouwingen van de achterzijden van de woning Steel en van de woning De Keersmaecker-Tollebeek, als bij de omvangrijke aanbouwen aan de woning Devos-De Reu en aan de woning De Causmaecker, steeds is er zorg gedragen om een onmiddellijke en frontale relatie met de tuin te temperen en een intermediërende buitenruimte te scheppen die looproutes en diagonale zichtrelaties tussen de verschillende binnenvertrekken teweegbrengt. De virtuoze toepassing van dit schema in de woning Van Leemput-Oosterlinck toont hoe goed het zich leent voor weliswaar iets bredere maar voorts onaanmerkelijke kavels in de verdichte bouwblokken van de stadskern. Het woningtype zoals MJVH dat ontwikkelt, gaat niet terug op de modernistische modellen van bijvoorbeeld Ludwig Mies van der Rohe. De patio's spelen in de *court houses* niet dezelfde rol in de circulatie binnen de woning en de woningen zijn alzijdig neutraal, op de plaats van de voordeur na. Alsof ze anticiperen op een suburbane omgeving is het duidelijk hoe de woningen onderling te schakelen zijn maar niet hoe ze zich in een een of andere context inpassen. Ook de Mexicaanse huizen van Luis Barragàn zijn niet zomaar de inspiratiebron. De patio is er veel minder gedomesticeerd, het is een al bij al genadeloze buitenplaats waar de hitte zich in stilte omzet. Het koerhuis van MJVH is duidelijk gegrondvest in de stad en betekent aldus een typologische vernieuwing waarin de rijwoning betrokken partij is. Het koerhuis telt meerdere verdiepingen, de straatgevel kent een passende affirmatie en rondom, doorheen en in de buitenruimte kan het soort levendigheid terecht dat zich afspeelt in de Vlaamse potpourri van bijgebouwen, achterdeuren en garages.

Ook in de ModeNatie heeft MJVH een koer gemaakt. De vroegere binnenplaats van het hoofdgebouw is met glas overdekt en is dus sindsdien wat men een atrium noemt. In principe is het verre van een ongebruikelijke ingreep want ze is schering en inslag bij alle projectontwikkeling die zich een greintje prestigieus voelt. In kantoren, winkelparadijzen en hotels dient het atrium soms als een ersatz voor de buitenwereld, waar de echte stad ligt. Het is een veilige maar selectieve cocon waarin zich winkeltjes, cafés en andere activiteiten voordoen die normaal gezien in de publieke ruimte van de stad horen. Op die manier bewerkstelligen ze de teloorgang van het stedelijk openbaar leven in open lucht. In de ModeNatie is er alles voor gedaan om dergelijke gangbare kritiek tegen te spreken.

Het atrium van de ModeNatie wil niet als een selectief interieur beschouwd worden. Het wordt niet alleen door museumbezoekers en modestudenten gefrequenteerd maar kan ook door een snelle passant doorkruist worden die

gebruik maakt van de verkorte doorgang door het bouwblok. In die zin vormt het een aanvulling van het voetgangersdomein in deze wijk van Antwerpen, vooropgesteld dat de doorgang vrij blijft. Ook de meest vanzelfsprekende gestalte van het stedelijk voetgangersdomein zelf, met name het trottoir, wordt versterkt. Op de benedenverdieping van de ModeNatie bevinden zich twee commerciële zaken, een boekhandel en een brasserie. Beide worden afzonderlijk uitgebaat en vormen onafhankelijke eenheden ten opzichte van de ModeNatie. Ze vinden onderdak in hetzelfde gebouw maar zijn niet te herleiden tot de parafernalia van het hedendaagse inclusieve museumbedrijf, de artshop en het themacafé. Ze richten zich niet in de eerste plaats naar museumbezoekers en zijn zelfs niet toegankelijk vanuit het atrium. Het atrium van de ModeNatie is met andere woorden geen anti-stedelijk apparaat naar Noord-Amerikaans model dat het openbaar leven interioriseert. De normale gang van zaken – winkels en café's geven uit op straat – blijft van kracht. Op die manier is vermeden dat de ModeNatie op trottoirniveau een monotone monoliet zou betekenen in de Nationalestraat, een straat die sinds kort als winkelas aan het heropleven is. Met een vergelijkbaar effect als in het Paleis voor Schone Kunsten in Brussel door Victor Horta, is het gebouw van de ModeNatie afgeboord met een plint van zelfstandige commerciële activiteiten. Het culturele hoofdprogramma coëxisteert probleemloos met de handelsfuncties. De ModeNatie is door MJVH niet vormgegeven als een zelfvoldane instelling die op straatniveau een representatieve gevellengte afdwingt, maar wel als een grote speler die het stedelijk leven van de straat heeft weten te bestendigen en zelfs versterken.

Het atrium van de ModeNatie behoort niet alleen tot de waaier van typologische varianten van de binnenkoer die MJVH opgebouwd heeft, maar herneemt ook de ruimtelijke sensibiliteit die zij in woningarchitectuur aan de dag legt. Net zoals de koer in de woningen, is het atrium geenszins een loze ruimte zonder gebruik. In de routineuze architectuur van kantoorcomplexen is het atrium bedoeld om door middel van interne toevoer van daglicht de bruikbare oppervlakte te verdubbelen. In de ModeNatie was dat niet de intentie. Kantoren, ateliers, tentoonstellingszalen halen het nodige daglicht aan de straatzijde. Het atrium in de ModeNatie zorgt in de eerste plaats voor een grandioze encenering van de circulatie. De diverse deelprogramma's van de ModeNatie en hun toegangen zijn zo geschikt rondom het atrium dat ze een gelijkwaardige verdeling van activiteiten en bewegingen bewerkstelligen. Terwijl de ingang naar het MoMu aan de ene kant zit, is op de verdieping erboven een ingang aan de andere kant geplaatst. Ook interne verbindingen laten zich zien in het atrium, ze verlopen over een balkon zoals langs het landschapskantoor van het FFI of ze worden via vensteropeningen blootgegeven, zoals de gehele rondgang van de Mode-Academie. Er is keuze tussen alternatieve trajecten om van de ene plek naar de andere te gaan. De ene keer koffie halen langs de gaanderij in het atrium, de andere keer binnenom. Ga ik de bibliotheek binnen via de helling naar de leeszaal of kies ik het trapje via de overgang naar het archief? Her en der biedt de binnenarchitectuur doorkijkjes naar het atrium: vanuit de tentoonstellingszalen krijg je een blik door een hoog raam in de punt van het atrium, naast de museuminkom is er een horizontale uitsnijding, een uitkijkpost ingepast in een nis en vergezeld van een zitbank. Deze ruimtelijke complexiteit, attent en

nauwkeurig, ligt volledig in de lijn van de meervoudige routes, doorzichten en oriëntering die de circulatie in MJVH's woningen kenmerken. Met de uitgekiende positionering van het atrium in de ModeNatie is het niet anders dan met de koer in de woningen: ze verzekeren daadwerkelijk gebruik en maken hun centraliteit waar.

De enorme trappenpartij in het atrium treedt de meervoudige werking van het atrium bij. De trapconstructie –evenals het balkenraster van het beglaasde dak– volgt de orthogonaliteit van de gebouwvleugel langs de Drukkerijstraat, een zijstraat, en niet van die langs de Nationalestraat, een drukke hoofdstraat. De ordening van het atrium compenseert op die manier het onevenwicht tussen beide vleugels dat zou kunnen voortkomen uit het statusverschil tussen beide straten en belet een al te eenduidige ruimtelijke gerichtheid. Het ontwerp van de trappenberg zelf, met tussenniveaus, vernauwingen en verspringingen is een karakteristiek meesterstuk. Het biedt wisselende zichtlijnen en standpunten en illustreert de door en door driedimensionele en dynamische ervaring die de architectuur van MJVH vergt.

MJVH houdt van trappen, treden en niveauverschillen. Ze heeft er oog voor en kan inmiddels putten uit een uitgebreide mentale catalogus van voorbeelden en referenties. De trappenberg in de ModeNatie gaat ongetwijfeld terug op herinneringen aan zuiderse bergtochten en klimmende stegen. Deze fascinatie heeft een groot en soepel vermogen opgeleverd om bewerkelijke ontwerpen tot een goed einde te brengen, in uiteenlopende toepassingen. Ontdubbelde trappenstelsels in de woningen Pay en Van Hee-Coppens of in de galerie annex appartement Hufkens. Kerende en verschuivende stijrichtingen in de hoekwoning Van Backlé-De Feu en in de voorkoer van de woning Braet-De Paepe. Aandachtsvolle details zoals de leuning die wat van de rand weg is ingeplant op de trap van de ModeNatie; een bijzondere eerste trede, soms uitgerokken tot een podium, soms alleen door een afgeronde hoek aangezet. In het wedstrijdontwerp voor het Emile Braunplein in Gent worden deze middelen ingezet om de publieke ruimte zorgvuldig te articuleren. Tussen de Sint-Niklaaskerk en het Belfort plaatsen de ontwerpers een quasi klassieke *green* en een markant maar dienstbaar gebouwtje, een 'stadshal' uitgevoerd in glaspanelen. Een natuurstenen muur omgordt de *green*, vangt de verschillen in de topografie van de site op en incorporeert trappen en hellingen die het iets lager gelegen parkje betreedbaar maken of die dieper afdalen naar de ondergrondse zalen onder de stadshal. In de benedenzaal krijgt men zicht op de boomkruinen en de lucht, op de begane grond wordt het een glimp duidelijker wat er zich onder de grond afspeelt. In de open sleuf tussen *green* en stadshal wordt alles met alles bemiddeld zonder alle afstand op te geven, op de onnadrukkelijke wijze die MJVH bemeestert.

Stedelijke afstandelijkheid

Wie in de ModeNatie de trap opgaat naar de dakverdieping van de Academie, krijgt een verrukkelijk uitzicht over de binnenstad van Antwerpen. Nagenoeg de gehele gevelwand is als een raampartij uitgevoerd, maar de

tegenoverliggende wand van dezelfde ruimte is daarentegen volledig gesloten. Bovenaan de trap blijft het dakterras achter de gesloten wand nog onvermoed, het Zuid nog buiten beeld, het panorama over de Schelde nog niet onthuld. Wie deze andere uitzichten wil ontdekken moet even verder stappen, voorbij de gesloten muur, weg van het gulzige zicht op de Antwerpse kathedraal. MJVH geeft nooit meteen alles prijs, dat vindt ze een beetje obscene. Het fantasme van 360°, van de transparante doos, van de onzichtbare gevel, van de afwezige massa is haar vreemd. De blik in de architectuur van MJVH is niet totaal maar gedoseerd, beschermd, bemiddeld.

Zo verschijnt de trappenberg in het atrium van de ModeNatie niet alleen als een circulatiemachine maar ook als een scherm. Zonder de massieve houten borstweringen en balkons die als visuele obstakels werken, zou het beneden in een oogopslag duidelijk zijn hoe de verdiepingen geleed zijn. Nu is het een geleidelijke ontdekking, naarmate je stijgt en de stijgrichting keert. Enkel boven laat de echte atriumgevel zich zien, witgepleisterd en met regelmatige vensteropeningen. De trappenpartij blijkt gevat in een ontdubbelde gevel, een houten lambrisering op maat van het atrium, afzonderlijk van de achterliggende gebouwde wand. Geen binnenruimte in de ModeNatie opent zich volledig naar het atrium, laat staan stelt zich bloot. De schermwerking van de uitkragingen en borstweringen van de trappenberg en de weloverwogen positionering van de vensteropeningen, dragen er zorg voor dat de overgang van interieur naar binnenplaats niet onmiddellijk is maar enige afstand bewaart. Het lijkt gemakkelijker van binnen naar buiten te kijken dan van buiten naar binnen. Dit effect dat de privacy van het interieur vrijwaart zonder het af te sluiten van de buitenwereld is een constante in het werk van MJVH. Het steunt op slimme ontdubbeling van de gebouwenveloppe in opeenvolgende schermen die onderling verschillend opengeboken zijn. De ruimte tussen de ontdubbelde wanden kan een eigen leven gaan leiden. Zoals in de woning Van Backlé-De Feu leent de tussenruimte zich dan voor een passage, enkele treden die een niveauverschil markeren, een terras. Een andere keer kent de ontdubbeling een praktisch nut. In haar eigen woning heeft MJVH de straatwand uitgedikt tot een kamerbrede muurkast die tesamen met de diepe vensternissen het straatleven wat op afstand houdt. Ook in de ModeNatie bestaan er praktische noden. In de tentoonstellingszalen van het MoMU zijn de muurpanden tussen de ramen van de straatgevel diep omkast. Ze herbergen de omvangrijke uitrustingen voor onder meer brandbestrijding en luchtbehandeling. Maar Terzelfdertijd komen de vensters daardoor in diepe nissen te staan. Wie bij het raam gaat staan, kan vrijuit de stad zien maar de inkijk vanop straat reikt niet ver. De afstand tussen buiten en binnen, tussen publiek en privé is in de tegenovergestelde richtingen niet dezelfde.

In de relatief gesloten of ontdubbelde gevels van MJVH tekent zich het onderscheid af tussen masker en gezicht. Het gezicht van het gebouw, de persoonlijkheid van het leven dat het gebouw herbergt, wordt pas zichtbaar voorbij het masker van de buitenste gevel. Het masker is meer gesloten, onbeweeglijk, afstandelijk maar niet hermetisch. Richard Sennett bepaalt de stad als de locus van gedulde heterogeniteit, de openbare ruimte is er de scène voor wat hij noemt "geciviliseerde" omgang met de vreemde en het

andere. De juiste afstand die een geciviliseerde omgang bewaart, is voor Sennett één van de spelregels die het vreemde en het andere in de stad leefbaar maken en aldus bestendigen. Het is geenszins een reactie van afwijzing of onverschilligheid. Sinds de moderniteit, beweert Sennett, is deze bij uitstek stedelijke omgang in de verdrukking geraakt toen begrippen als persoonlijkheid, authenticiteit en spontaniteit hun intrede deden in het domein van het publieke leven. Relaties worden sindsdien verondersteld pas authentiek te zijn als ze intiem, oprecht en spontaan elkaars “diepere” persoonlijkheid manifesteren. Met andere woorden, het masker dient een gezicht te zijn. Sennetts bekende stelling luidt dat de ideologie van de intimiteit verworden is tot een tyrannie die de geciviliseerde verhouding tussen publiek en privé in de stad ernstig aantast.

De ideologie van de publieke intimiteit heeft als architecturale attributen transparantie, toegankelijkheid, permeabiliteit, zichtbaarheid. Een gebouw is volgens deze gedachtengang pas oprecht als het toont wat de functie is die erin ondergebracht is, als het de intimiteit van het interieur manifesteert naar de straat. Maar zoveel tentoongespreide intimiteit is niet opgewassen gebleken tegen de openbaarheid van onze stedelijke samenleving. Met een extreme reactie blijkt meteen alle omgang met de buitenwereld van de publieke ruimte opgegeven te worden en trekt de intimiteit zich terug in de hermetische cocon van het introverte interieur. De gordijnen blijven dichtgetrokken achter de open glasgevel, een dood masker verbergt het al te blootgestelde gezicht.

De verhouding tussen stad en gebouw in de ontwerpen van MJVH zou men kunnen lezen als een manische bekommernis om de privacy van het interieur. Ze passen dan in de gangbare kritiek op architectuur die zich afwendt van de buitenwereld van het openbaar domein en een dam opwerpt tegen gevaar, lelijkheid of nieuwsgierigheid. Woningen als kleine fortjes. Maar is dat geen oververhitte gevolgtrekking? In de architectuur van MJVH wordt inderdaad niet zomaar ingegaan op de eis naar flagrante openheid die via die omweg de stedelijkheid van de straat hoopt te herstellen. Maar de omslag naar hermetische afsluiting zal niet gauw plaatsgrijpen. De bemiddelende en beschermende architectuur toont dat er leven is in het interieur maar niet de personen die er vertoeven. Ze onthult niet alles en hoeft bijgevolg ook niet afgesloten te worden. In de straatgevel van MJVH's eigen woning zit het raam boven ooghoogte, maar er gaan nooit gordijnen dicht en 's avonds zie je het licht branden. In de ModeNatie kan je het gebouw vrij doorlopen, maar je moet voorbij een hekken, door een voorkeer en via een atrium. De architectuur van MJVH is bij uitstek stedelijk omdat ze een geciviliseerde omgang met het stadsleven nastreeft. Ze bewaart juiste afstand.